

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

BULGARİSTAN'DA İŞ YAPMAK İSTEYENLER İÇİN PRATİK BİLGİLER

Ücretler

- Bulgaristan'da asgari ücret 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren 610 levadır (312 euro).
- Ekim ayında ortalama ücret 1 296 leva (663 euro), Kasım ayında 1 294 leva (662 euro), Aralık ayında ise 1 349 leva (690 euro) olmuştur. 2019 yılının son çeyreğinde ortalama brüt aylık ücret 1 313 leva (671 euro) olarak gerçekleşmiştir.

Sosyal Sigorta Primleri

Sosyal güvenlik, Sosyal Sigorta Yasası ile düzenlenmektedir. Sosyal güvenlik; geçici iş göremezlik, çalışma gücünde geçici azalma, sakatlık, doğum, yaşlılık ve ölüm durumlarında tazminat, maddi yardım ve emeklilik maaşı ödenmesini kapsamaktadır. Sigorta tavanı 3000 leva olarak belirlenmiş olup, söz konusu tutarın üzerinde brüt ücret alanlar ücretin tavanı aşan kısmı için sigorta primi ödememektedir.

Vergiler

- KDV oranı (otelcilikte uygulanan % 9 KDV oranı hariç) tüm ürünler için % 20'dir;
- Kurumlar vergisi oranı %10'dur. İşsizlik oranının ülke ortalamasının % 25 üzerinde olan bölgelerde vergi mükellefleri belirli koşullar altında kurumlar vergisinden muaftır;
- Gelir vergisi oranı % 10'dur;
- Temettü vergisi oranı % 5'tir.

Elektrik ve Su Fiyatları

• Elektrik Fiyatları

Bulgaristan enerji sektöründe üç elektrik dağıtım şirketi faaliyet göstermektedir: Energo-Pro, EVN ve CEZ. Elektrik dağıtım şirketleri tabloda belirtildiği gibi farklı elektrik fiyatları uygulamaktadır. Fiyatlar KDV ve ÖTV hariç, leva bazında 1 kWh içindir. Dağıtım, ayrıca kWh bazında ücretlendirilmektedir. Söz konusu fiyatlar düzenlenmiş piyasada şirketlerin uyguladığı fiyatlardır. Serbest piyasada elektrik satışları elektrik dağıtım şirketleriyle anlaşmaya varılan koşullar çerçevesinde gerçekleşmektedir.

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Leva/kWh

Şirket	Müşteri türü	Pık tarife	Gündüz tarifesı	Gece tarifesı
Energo Pro	Hanehalkı	-	0,14184	0,05442
	Kurumsal müşteriler	0,18873	0,12797	0,07313
EVN	Hanehalkı	-	0,13333	0,05331
	Kurumsal müşteriler	0,17573	0,11571	0,06988
CEZ	Hanehalkı	-	0,13538	0,05676
	Kurumsal müşteriler	0,18413	0,11807	0,07823

Bulgaristan çapında faaliyet gösteren üç elektrik dağıtım şirketinin uyguladığı fiyatlarda zaman zaman değışiklikler yaşandığı için güncel tarifeler aşağıda verilen linklerden takip edilebilmektedir:

Cez Bulgaria:

<http://www.cez.bg/en/prices/electricity-prices/for-supply.html>

ve

<http://www.cez.bg/en/prices/electricity-prices/for-distribution.html>

Energo-Pro:

<http://www.energo-pro.bg/en/Acting-electricity-prices-business>

ve

<https://www.energo-pro.bg/en/Acting-elelctricity-prices>

EVN Bulgaria:

<https://www.evn.bg/Business/Electricity/BusinessElectricityRegulated.aspx>

ve

<https://www.evn.bg/Home/Electricity.aspx>

• Su Fiyatları

Bulgaristan genelinde su fiyatları belediyelere göre değışim göstermektedir. Sofya’da sanayi kullanımı için suyun metre kübü, KDV dahil, 1,444 euro – 1,735 euro arasında değışmektedir.

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Ofis Kira ve Satış Fiyatları

- Sofya’da A sınıf ofis kiralari metre kare başina aylık ortalama 13–14 eurodur. B sınıf ofis kiralari ise ayda ortalama 10 euro/m²’dir.
- Sofya’da ofislerin satış fiyatı metre kare başina ortalama 1 100 eurodur.

Akaryakıt Fiyatları:

Mayıs 2020 itibariyle Bulgaristan'da en çok kullanılan yakıtların ortalama fiyatları aşağıdaki gibidir (fiyatlara KDV ve ÖTV dahildir):

- Dizel: 1,92 leva/l;
- Benzin A95: 1,83 leva/l;
- Metan: 1,26 leva/kg;
- LPG: 0,82 leva/l.

<https://bg.fuelo.net/?lang=en>

Kur

- 2 Mayıs 2020 itibariyle 1 USD = 1,7983 BGN (Bulgaristan Merkez Bankası)
- 1 Ocak 1999 tarihinden itibaren 1 EUR = 1,95583 BGN olarak sabitlenmiştir

Bulgaristan ile Türkiye Arasındaki Mevcut ve Sona Eren Anlaşmalar

- Ekonomik İşbirliği Anlaşması (2018)
- Karayoluyla Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımacılığı Anlaşması (2015)
- Ticaret ve Ekonomik, Sınai ve Teknik İşbirliği Anlaşması (1994)
- Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması (1994)
- Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (1994)
- Turizm İşbirliği Anlaşması (1997)
- Serbest Ticaret Anlaşması (1998) (Sona ermiştir)

Bu anlaşma uyarınca sanayi ürünlerinin ticaretinde iki taraf da gümrük vergisi almamaktadır. Tarım ürünleri içinse tercihli vergi oranları uygulanmaktadır. 1 Ocak 2007 tarihinde Bulgaristan’ın AB’ye tam üye olması ile birlikte bu anlaşma hükümlerinin yerini Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği hükümleri almıştır.

- Enerji ve Altyapı Alanlarında İşbirliği Anlaşması ve Protokolü (1998)

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

- Uzun Vadeli Sözleşme (1999)
- İkili Hava Ulaştırma Anlaşması (2004)
- Deniz Ticareti Taşımacılık Anlaşması (2004)
- Bulgaristan, 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren Türkiye ile AB arasında bir gümrük birliği oluşturan 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı (OKK) ile Tarım ürünlerine ilişkin Rejim hakkındaki 1/98 sayılı OKK'nın ve Türkiye-AB Kömür-Çelik Serbest Ticaret Anlaşması'nın ve diğer tüm Türkiye-AB hukuki düzenlemelerinin bir parçası haline gelmiştir
- Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması (2004)
- Teknik Düzenlemeler, Standardizasyon, Uygunluk Değerlendirmesi ve Metroloji Alanlarında Danışma ve İşbirliği Mekanizması Tesis Edilmesine Dair Mutabakat Zaptı (2009)
- Türkiye-Bulgaristan Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) XVI. Dönem Toplantısı 30-31 Mayıs 2005 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.
- Türkiye-Bulgaristan Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) XVII. Dönem Toplantısı 24-25 Ocak 2007 tarihlerinde Sofya'da gerçekleştirilmiştir.
- Türkiye-Bulgaristan Kara Ulaştırması Karma Komisyon Toplantısı son olarak 9-10 Mayıs 2018 tarihlerinde Sofya'da gerçekleştirilmiştir.

Şirket Kuruluşu

Bulgaristan'da şirket Adalet Bakanlığı'na bağlı Kayıtlar Ajansı çerçevesinde tutulan Ticaret Siciline kayıt ile gerçekleşmektedir. Mevzuata göre şirket kaydı iki günde tamamlanmaktadır. Türkiye'den farklı olarak ticaret ve sanayi odalarına kayıt gönüllülük esasına dayalıdır. Ticaret Siciline kayıt olduktan sonra firmalar hukuki varlık kazanmakta, faaliyetlerine başlayabilmektedir.

Firmaya Ticaret Siciline kayıt esnasında Özel Tanımlama Kodu (Bulgarca kısaltması ЕИК (ЕІК)) denilen bir numara verilmektedir. Söz konusu numara 9 (dokuz) haneli olup tesadüfi olarak belirlenmektedir. Bu numara ile firma, Ticaret Siciline kaydolduğu andan itibaren Ticaret Sicilinden kaydı silinene kadar tanımlanmaktadır. KDV Kanununa göre kayıt yaptıran firmalara Ulusal Gelirler Ajansı "BG" ile başlayan KDV numarası vermektedir. Genellikle KDV numarasının devamı Kayıtlar Ajansı'na verilen Özel Tanımlama Kodu ile aynıdır, ancak bu zorunlu bir koşul değildir.

Şirket Türleri

Bulgaristan'da % 100 yabancı sermayeli şirket kurulabilmektedir. Bulgaristan'da yabancı ortaklarla (gerçek veya tüzel kişi) kurulan şirketler, Bulgar ortağı olsun ya da olmasın, Bulgar şirket addedilmekte ve Bulgaristan Ticaret Kanunu gereklerine göre faaliyette bulunmaktadır.

Limited Şirket, Anonim Şirket, Kolektif Şirket ve Komandit Şirket türleri Bulgaristan Ticaret Kanunu'nun öngördüğü şirket türleridir. Bunların dışında, Bulgaristan'da ticari faaliyetler tek

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

şahıs tacir, holding, şube, yabancı firma ticari temsilciliği ve kooperatif şeklinde de yürütülebilmektedir.

Yabancı yatırımcılar tarafından en çok tercih edilen ticari oluşumlar limited şirket (EOD veya OD), anonim şirket (EAD veya AD), şubeler ve ticari temsilciliklerdir. Limited şirket (OD) türünü genellikle daha küçük çaplı iş yapan firmalar tercih etmektedir. Yönetimi anonim şirketlere göre daha kolaydır. Anonim şirketlerin (AD) yönetimleri yapıları gereği daha komplekstir. Ancak bu tür şirketler sermayelerini sermaye piyasası aracılığıyla daha geniş kitlelere ulaşılarak artırmaktadır. Bu tür şirket yapıları üretim ve finans sektöründeki büyük çaplı yatırımlara mahsustur. Yasayla belirlenen bazı faaliyet alanlarında (örneğin bankacılık ve sigortacılık) anonim şirket zorunlu şirket türüdür.

- Limited şirket (Bulgaristan'da OD olarak kısaltılmaktadır) sermayesinin asgari 2 leva (1,02 €) olması gerekmektedir.
- Anonim şirket (Bulgaristan'da AD olarak kısaltılmaktadır) sermayesinin asgari 50.000 leva (yaklaşık 25.565 €) olması gerekmektedir.

Türkiye'de yerleşik bir gerçek veya tüzel kişi tek başına Bulgaristan'da bir limited veya anonim şirket kurabilmektedir. Bulgaristan Ticaret Kanunu'na göre bir kişi kendi başına bir limited veya anonim şirket kurma hakkına sahiptir. Bu durumda şirketin türü tek kişilik limited şirket olan EOD'dir, anonim şirket için ise EAD'dir. Türkiye'de yerleşik bir gerçek veya tüzel kişinin Bulgaristan'da tek başına bir limited veya anonim şirket kurması konusunda bir sınırlama bulunmamaktadır.

Anonim Şirket (AD) Kuruluşu

Anonim Şirket kuruluşu için Kayıtlar Ajansı'na şirket bilgilerini içeren bir beyanname ile beyannamede şirket kuruluşuna ilişkin sayılmış belgelerin beyanname ekinde ibraz edilmesi gerekmektedir.

Şube Açma

Kendi ülkesinin kanunları çerçevesinde ticari faaliyette bulunmak üzere kayıt yaptırmış her yabancı kişinin Bulgaristan Ticaret Kanununa göre Bulgaristan'da yabancı kişi şubesi açma hakkı bulunmaktadır. Şube, Bulgar mevzuatına göre tüzel kişilik değildir. Ancak şubenin kendi merkezi ve yönetim adresi, yöneticileri, mal varlığı, pasif yasal statüsü vardır. Şubenin unvanı ana şirketin unvanından ve "şube" ekinde oluşmaktadır. Şube, ayrı bir şirket olarak ticari defterlerini tutmaktadır. Şube açma başvurusu Ticaret Sicilini tutmakla görevli Kayıtlar Ajansı'nın herhangi bir bölge temsilciliğine yapılabilmektedir. Yabancı şirket şubesinin açılması için yapılan başvuruda 340 leva (elektronik başvurularda 170 leva) ticaret siciline kayıt ve 40 leva (elektronik başvurularda 20 leva) şirket adı alma ücreti ödenmektedir (zorunlu değildir).

Temsilcilik Açma

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Bulgaristan Yatırımları Teşvik Kanunu gereğince ulusal mevzuatlarına göre ticari faaliyette bulunabilen yabancı kişiler Bulgaristan'da ticari temsilcilik açabilmektedir. Temsilciliklerin Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'na (www.bcci.bg) kaydolması zorunludur. Temsilcilik kuruluşu, Oda'nın ticari temsilcilik kaydına dair kararı ile gerçekleşir. Kayıtlı ticari temsilcilikler veri tabanı Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'nın web sayfasında yayınlanır. Bu şekilde kurulacak ticari temsilcilik Türkiye'deki şirketten ayrı bir tüzel bir kişi değildir ve ticari faaliyet icra etme hakkına sahip değildir. Ticari temsilcilik, genellikle Türkiye'deki ana şirket adına Bulgaristan'da destek faaliyetler icra eder (reklam, promosyon, müşteri bulma vs.). Ticari temsilcilik kendi adına gelir ve kazanç elde edemez. Temsilciliğin kurumlar vergisi ödeme sorumluluğu yoktur.

Bulgaristan'da bir Türk vatandaşının icra ettiği ticari faaliyet aracılığı ile oturma izni alabilmesi için Bulgaristan'da kurduğu şirkette en az 3 Bulgar veya AB vatandaşını çalıştırması gerekmektedir. Buna rağmen Türkiye'de kurulmuş olan bir şirketin ticari temsilciliğini yapmak için Bulgaristan'a gelen Türk vatandaşlarına bu kural uygulanmamaktadır. Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı olan Türk şirket temsilcisi Türk vatandaşlarına Bulgaristan'da oturma izni verilmektedir.

Kayıt süreci hakkında daha ayrıntılı bilgi Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası web sitesinde yer almaktadır:

<http://www.bcci.bg/tradereg-repres-docreg-en.html>

Bulgaristan'da Yatırımları Olumlu Etkileyen Faktörler

- Bulgaristan AB, NATO ve DTÖ üyesidir;
- Bulgaristan, AB üyesi olarak mal, hizmet, sermaye ve insanların serbest dolaşım hakkından yararlanmaktadır;
- Bulgaristan, Türk şirketlerinin ürünlerinin AB pazarlarına girişinde «köprü» veya «giriş kapısı» rolü oynamaktadır;
- Bulgaristan'da kurulan Türk sermayeli şirketler Bulgaristan'da AB fonlarından yararlanabilmektedir;
- Bulgar levası euroya 1,95583 kurundan endekslidir;
- Balkanlar'ın merkezinde yer alan ve beş Pan-Avrupa koridorunun üzerinden geçtiği Bulgaristan, lojistik açısından önemli bir noktadır. Ülkenin dört ana havaalanı, iki ana deniz limanı ve Tuna nehri üzerinde çok sayıda limanı bulunmaktadır;
- Avrupa Birliği'nde en düşük kurumlar vergilerinden biri Bulgaristan'dadır: % 10. İşsizlik oranı yüksek olan bölgelerde kurumlar vergisinden muafiyet söz konusudur. Gelir vergisi de % 10 düzeyindedir;
- 5 milyon levanın üzerinde ve 20 kişiye istihdam yaratan yatırım projelerinde donanım ithalatında 2 yıl süreyle KDV muafiyeti söz konusudur;
- Bulgaristan'da işgücü maliyeti, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri arasında en düşüklerindendir;
- Bulgaristan'da 54 üniversite ve lise düzeyinde eğitim veren toplam 1002 okul faaliyet göstermektedir. Ülkedeki üniversitelerden 2019 yılında lisans ve yüksek lisans düzeyinde

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

yaklaşık 48,3 bin öğrenci mezun olmuştur. 25-64 yaş aralığındaki nüfusun % 28'i üniversite mezunudur;

- Nüfusun yarısı en az bir yabancı dil bilmektedir, çalışabilir yaştakilerin % 83'ü ise lise ve üstü eğitim düzeyindedir. Faal işgücünün % 7'si mühendistir;
- Büyük çaplı yatırımlar belli koşullara uyduğu müddetçe Bulgaristan Yatırımlar Ajansı'ndan destek alabilmektedir. 2018-2019 Bulgaristan Yıllık Ülke Raporu'ndan konuya ilişkin ayrıntılı bilgiye ulaşılmaktadır:

https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a2276c0/Mart20%20Rapor%202018_2019.pdf

Giriş Vizeleri

Aksi bir anlaşma ile belirlenmedikçe tüm yabancılar Bulgaristan'a girişleri ve burada ikamet etmeleri için vize temin etmek zorundadırlar.

Bulgaristan Schengen bölgesine girebilmek için gerekli teknik şartları yerine getirmiştir, ancak AB içindeki bazı ülkelerin çekincelerinden dolayı Bulgaristan (ve Romanya) 26 üyelik serbest dolaşım alanına henüz girememiştir. Bulgaristan Cumhuriyeti'nin 31 Ocak 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe giren uygulamasına göre, geçerli Schengen vizesi ve Schengen hukuku kazanımlarını tamamen uygulayan üye ülkeler ile İsviçre ve Lihtenştayn tarafından verilen geçerli, uzun süreli oturma vizesi ile oturma iznine sahip olan kişilere vizesiz rejim uygulaması getirilmiş olup, söz konusu uygulama, Bulgaristan Cumhuriyeti'nin Schengen bölgesine tam üye olana kadar geçerli olmak üzere, her 6 aylık dönem içerisinde 3 aydan fazla olmamak kaydı ile sınırlıdır.

Geçerli bir vize dahi Bulgaristan'a giriş garantisi vermeyebilir. Sınır kontrol görevlileri yabancıların ülkeye kabulü için gerekli koşullara sahip olup olmadığı konusunda nihai karar verme yetkisine sahiptir.

Yabancı Uyruklular Yasası vize türlerini "havayolu transit vizesi, kısa süreli vize ve uzun süreli vize" olmak üzere üçe ayırmaktadır. Havayolu transit vizesi (A Tipi), Bulgaristan aktarmalı başka bir ülkeye uçacak kişilere verilen vize türüdür. Kısa süreli vize (C Tipi), bir yabancıların 180 günlük bir süre içinde toplamda 90 günden fazla kalmamak kaydıyla Bulgaristan'a bir defalık veya çok sayıda giriş yapma hakkını vermektedir. Uzun süreli vize (D Tipi), yabancı uyruklunun Bulgaristan'a giriş yapıp sonrasında oturma izni için başvurmasında gerekli olan vize türüdür. Bu vizenin geçerliliği altı yıldır ve sahibine 180 güne kadar ikamet izni sağlamaktadır. D tipi vize, geçerli olduğu müddetçe, sahibine Bulgaristan'a çok sayıda giriş yapma hakkını vermektedir. Bir yıl geçerli olan ve 360 güne kadar oturma izni sağlayan D tipi vizesinin verilebileceği yabancılar:

1. Bilim araştırmaları gerçekleştiren yabancılar;
2. En fazla 1 yıl süren programlar çerçevesinde Bulgaristan'da eğitim gören öğrenciler;
3. Master öğrencileri veya stajyerler;
4. Turizm hizmetleri sözleşmesi kapsamında Türk işveren tarafından Bulgaristan'a kontrol ve koordinasyon görevleri ile görevlendirilen yabancılar;

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

5. Bulgaristan Yatırım Ajansı'na sertifika başvurusunda bulunmuş veya sertifika almış bir Türk yatırımcısı tarafından Bulgaristan'daki yatırım sürecini kontrol etmek amacıyla görevlendirilen yabancılar.

Tüm vize başvuruları ilgili Bulgar diplomatik misyonuna veya konsolosluluğuna yapılmalıdır.

Oturma İzinleri

Bulgaristan'da dört tür oturma izni bulunmaktadır:

- Kısa vadeli – kısa süreli vize ülkeye giriş tarihinden sonraki 6 aylık süre zarfında 3 aya kadar oturma izni sağlar;
- Orta vadeli – 1 yıllık oturma izni ile sağlanır;
- Uzun vadeli – 5 yıllık oturma izni ile sağlanır;
- Daimi – süresiz oturma izni ile sağlanır.

Kısa süreli ikamet için kısa süreli vize (C tipi) alınması yeterlidir. Bir yabancıнын orta vadeli, uzun vadeli ve daimi oturma izni başvurusunda bulunabilmesi için öncelikle uzun süreli bir vize temin etmesi (D tipi) gerekmektedir.

Çalışma İzinleri

Başvuru mercii:

Bulgaristan İstihdam Ajansı

Dondukov Bulvarı, No: 3, Sofya 1000

Tel: +359 2 980 87 19

Faks: +359 2 986 78 02

E-posta: az@az.government.bg

Web: <https://www.az.government.bg/>

Aksi bir durum Bulgar mevzuatında belirtilmediği sürece, Türk vatandaşları Bulgaristan'da ancak çalışma izni aldıktan sonra çalışabilmektedir. Türk vatandaşına çalışma izni verilmesi için yerel işverenin, 400 Bulgar levası tutarında bir ücretin ödenmesi suretiyle, Çalışma Bürosu Müdürlüğü'ne başvuru yapması gerekmektedir. Yerel işveren, bir Türk vatandaşı için ilk defa çalışma izni başvurusunda bulunduğu zaman Türk vatandaşının Bulgaristan Cumhuriyeti dışında bulunması gerekmektedir. Bulgaristan'da yasadışı ikamet eden Türk vatandaşlarının istihdam edilmesi yasaktır.

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Çalışma İzni Prosedürleri

Yetkili Kurum	Çalışma Bürosu Müdürlüğü
Prosedür	1. İşveren, yabancının çalışma izni alması için gerekli evrakları Çalışma Bürosu Müdürlüğü'ne ibraz eder; 2. İdare, işverenden çalışma izni verme koşullarının karışıldığına dair ek evraklar talep edebilir; 3. Çalışma Bürosu Müdürlüğü, çalışma izni talebine ilişkin değerlendirmesini ve evrakları İstihdam Ajansı İcra Müdürü'ne gönderir; 4. Çalışma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda nihai karar İstihdam Ajansı İcra Müdürü tarafından verilir.
Gerekli Evraklar	• Başvuru formu; • Çalışma izni talebinin gerekçesi; • Yabancıya ait 3 adet fotoğraf; • İşverenin noter tasdikli kayıt belgesi veya Özel Tanımlama Kodu belgesi kopyası; • Yetkili mercilerce onaylanmış diploma veya yetki, yeterlilik ve tecrübe seviyesini kanıtlayan evraklar; • İşverenin istihdam ettiği yabancılara ilişkin beyanname; • İşverenin son 12 ayda istihdam ettiği çalışanlara ilişkin beyanname; • İş sözleşmesi; • Mevzuata göre göreve ilişkin ibraz edilmesi gereken başka belgeler; • Yabancının en az 7 ay geçerlilik süresi olan pasaport kopyası; • Yabancı şirketlerin üst düzey yönetici ve uzman kadroları için – yabancının son 12 ayda yabancı şirket yapısı içerisinde bulunduğu görevleri gösterir yetkili mercilerce onaylanmış resmi belge.
Süreler	• Çalışma Bürosu Müdürlüğü, gerekli evrakların ibraz edilmesinden sonra çalışma izni başvurusunu 3 gün içinde İstihdam Ajansı'na gönderir; • İstihdam Ajansı İcra Müdürü, 1 aylık bir süre çerçevesinde çalışma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda nihai kararını açıklar.

Türk vatandaşlarının Bulgaristan işgücü piyasasına erişiminin sağlandığı durumlar:

- Türk vatandaşı yerel bir işveren tarafından istihdam edildiğinde;
- Türk vatandaşı Bulgaristan'a görevlendirildiğinde veya hizmet sunması için Bulgaristan'a gönderildiğinde;
- Türk vatandaşı aynı kişiye ait şirketler arasında personel transferi neticesinde Bulgaristan'a gönderildiğinde;
- Türk vatandaşı serbest meslek icra ettiğinde.

Türk vatandaşlarının Bulgaristan'da Standart Çalışma ve Oturma İzni Alması

Bulgaristan'da Standart Çalışma ve Oturma İzni aracılığı ile Türk vatandaşlarının istihdam edilebilmesi için uyulması gereken şartlar:

- İşverenin, işgücü piyasası durumu hakkında araştırma yapmış olması;

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

- İşverenin istihdam edeceği Türk vatandaşları sayısı son 12 ay içinde istihdam edilen Bulgar ve diğer AB vatandaşları sayısının **% 20'sini** geçmemesi (KOBİ'ler için **% 35'ini** geçmemesi);
- Türk vatandaşlarına önerilen iş koşulları ve ücretin aynı görev için Bulgar vatandaşlarına sağlanan iş koşulları ve ücretten daha düşük olmaması;
- Türk vatandaşının işe ilişkin spesifik bilgi, yeterlilik ve iş tecrübesine sahip olması.

Bulgaristan'da çalışma iznine sahip olan Türk vatandaşlarının çalışma hakları, sadece çalışma izninde belirtilen işveren, çalışma yeri, görev ve süre için geçerlidir.

Bulgaristan Çalışma Kanunu, **250 kişiden az personele** sahip işletmeleri KOBİ olarak değerlendirmektedir. Standart Çalışma ve Oturma İzni süresi **1 yıla kadar** olabilmektedir.

AB Mavi Kartı Çalışma ve Oturma İzni

Bulgaristan'da bir Türk vatandaşının istihdam edilmesi için şirkette en az 5 Bulgar veya AB vatandaşının çalışması gerekmektedir (KOBİ'lerde istihdam edilecek yabancıların sayısı istihdam edilen Bulgar ve diğer AB vatandaşları sayısının **% 35'ini** geçmemesi gerekmektedir). Buna rağmen yüksek nitelikli bir Türk vatandaşı istihdamında bu kural geçerli değildir. Yüksek nitelikli yabancılara, bu imkândan faydalanmaları için AB Mavi Kartı Çalışma ve Oturma izni verilmektedir. AB Mavi Kartı süresi 4 yıla kadar olabilmektedir (iş sözleşmesine göre belirlenmektedir).

AB Mavi Kartı alınması için yabancının uyması gereken şartlar:

1. Türk vatandaşının işe ilişkin gerekli yeterlilik seviyesine sahip olması – üniversite veya başka bir yüksek eğitim kurumunda en az üç yıl süren eğitim sonucunda diploma veya eğitimini kanıtlayan başka bir belge almış olması - **APOSTILLE**;
2. Türk vatandaşının işe ilişkin gerekli iş tecrübesine sahip olması – iş tecrübesini kanıtlayan bir belgeye sahip olması - **APOSTILLE**;
3. Türk vatandaşının istihdam edileceği görevde alacağı brüt ücretin son 12 aydaki **Bulgaristan ortalama ücretinin** en az 1,5 katı olması. Bulgaristan ortalama ücreti hakkında ayrıntılı bilgiye Ulusal İstatistik Enstitüsü verilerini kullanarak ulaşmanız mümkündür.

Bir Türk Şirketin Bulgaristan'da Faaliyet Gösteren Bir Bulgar Şirketine Hizmet Vermek Üzere Çalışan Görevlendirmesi

Bulgaristan'da bir Türk vatandaşının istihdam edilmesi için şirkette en az 5 Bulgar veya AB vatandaşının çalışması gerekmektedir. Buna rağmen Türkiye'deki bir şirketten Bulgaristan'daki bir şirkete hizmet vermek amacıyla görevlendirilen Türk vatandaşları için bu kural geçerli değildir. Bulgaristan'da bu şekilde çalışmaya gelen Türk vatandaşlarına 12 aylık çalışma izni verilmektedir. Bu çalışma izni en fazla 12 ay daha uzatılabilmektedir (toplam 24 ay). Türk vatandaşı için çalışma izni başvurusu, Bulgaristan'da hizmeti alacak şirket tarafından Bulgaristan İstihdam Ajansı'na yapılmaktadır.

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Bulgaristan’da bir şirkete belirli hizmetler vermek amacıyla görevlendirilen Türk vatandaşına çalışma izni verilmesi için uyulması gereken şartlar:

1. Türk vatandaşının işe ilişkin gerekli yeterlilik seviyesine sahip olması – Bulgaristan’da icra edeceği göreve ilişkin bir eğitim belgesine sahip olması (yeterlilik, vasıf, kapasite, uzmanlık belgeleri vs.) - **Apostil**;
2. Türk vatandaşının işe ilişkin gerekli iş tecrübesine sahip olması – SGK’dan Hizmet Döküm Belgesine veya resmi bir kurumdan iş tecrübesini/deneyimini kanıtlayan bir belgeye sahip olması (işveren adını, çalıştığı süreyi ve icra edilen görevi gösterir şekilde) – **Apostil**.

Bulgaristan’daki bir şirkete belirli hizmetler vermek amacıyla görevlendirilen Türk vatandaşlarının aile mensupları da yukarıdaki ayrıcalıktan faydalanabilmektedir.

Bir Türk Şirketin Bulgaristan’daki İştirak Şirketine Türkiye’den Çalışan Transfer Etmesi

Bulgaristan’da bir Türk vatandaşının istihdam edilebilmesi için şirkette en az 5 Bulgar veya AB vatandaşının çalışması gerekmektedir (KOBİ’lerde istihdam edilecek yabancıların sayısı istihdam edilen Bulgar ve diğer AB vatandaşları sayısının % 35’ini geçmemesi gerekmektedir). Buna rağmen aralarında organik bağ bulunan şirketler (şubeler, iştirak şirketler, grup şirketleri vs.) arasında personel transferinde bu kural geçerli değildir. Aralarında organik bağ bulunan şirketler arasında personel transferinden sadece yönetici, uzman ve stajyer kadroları istifade edebilmektedir. Bu şekilde çalışmaya gelen yönetici ve uzman kadrolara 3 yıla kadar çalışma ve oturma izni verilirken, stajyer kadrolara 1 yıla kadar çalışma ve oturma izni verilmektedir (iş sözleşmesine göre belirlenmektedir).

Bulgaristan’da Türk Vatandaşlarının Mevsimsel Çalışma ve Oturma İzni Almaları

Bulgaristan’da bir Türk vatandaşının istihdam edilebilmesi için şirkette en az 5 Bulgar veya AB vatandaşının çalışması gerekmektedir (KOBİ’lerde istihdam edilecek yabancıların sayısı istihdam edilen Bulgar ve diğer AB vatandaşları sayısının % 35’ini geçmemesi gerekmektedir). Buna rağmen ülkeye mevsimsel olarak çalışmaya gelen Türk vatandaşları için bu kural geçerli değildir. Mevsimsel çalışma izinlerinin asgari süreleri 90 gün olurken, azami süreleri ise 9 ay olmaktadır (bir takvim yılı içinde). Türk vatandaşı için çalışma izni başvurusu, Bulgaristan’daki işveren tarafından Bulgaristan İstihdam Ajansına yapılmaktadır.

Mevsimsel Çalışma İzinleri Hangi Sektörler için Geçerlidir?

1. Tarım, ormancılık ve balıkçılık;
2. Otelcilik ve lokantacılık.

Bulgaristan’da mevsimsel çalışma izni alınmasında gereken genel belgeler:

1. İşveren tarafından düzenlenen Türk vatandaşının istihdamını gerektiren açıklama beyannamesi;
2. Türk vatandaşının işe ilişkin gerekli yeterlilik seviyesine sahip olması – Bulgaristan’da icra edeceği göreve ilişkin bir eğitim belgesine sahip olması (yeterlilik, vasıf, kapasite, uzmanlık belgeleri vs.) - **APOSTILLE**;

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

3. Türk vatandaşının işe ilişkin gerekli iş tecrübesine sahip olması – SGK‘dan Hizmet Döküm Belgesine veya resmi bir kurumdan iş tecrübesini/deneyimini kanıtlayan bir belgeye sahip olması (işveren adını, çalıştığı süreyi ve icra edilen görevi gösterir şekilde) - **APOSTILLE**;
4. İşveren tarafından düzenlenen olan Türk vatandaşına önerilen iş koşulları ve ücretin aynı görev için Bulgar vatandaşlarına sağlanan iş koşulları ve ücretten daha düşük olmadığına dair beyanname;
5. İş sözleşmesi;
6. Türk vatandaşına ait pasaport kopyası;
7. Türk vatandaşının çalışma süresi boyunca kalacağı yerin temin edildiğini kanıtlayan belgeler (kira sözleşmesi vs.) – işveren kira masraflarını karşılamak zorunda değildir.

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Sözleşme yapın: Bulgaristan'da senet ve çek kullanımı yaygın değildir. Bankacılık sistemi ise nispeten gelişmiştir. Bir ihtilaf halinde izlenecek prosedürü sözleşmede açıkça belirtin. Unutmayın ki, işlerin iyi olduğu dönemde kimsenin sözleşmeye ihtiyacı olmaz. Ancak, olası ihtilafları düşünerek aradaki ilişkiyi kayda geçirin. Zorunlu olmamakla beraber sözleşmelerin Bulgar noterliklerinde kaydı resmîyetini güçlendirir. İmzaların teyidi açısından yararlıdır. Sözleşme yaparken mümkünse bir Bulgar avukatın hizmetinden faydalanın.
- AB teknik mevzuatına dikkat edin: Bulgaristan'ın da üyesi olduğu AB'nin insan sağlığının, çevrenin ve tüketicinin korunması gibi temel gerekleri koruyup gözetleyen teknik mevzuatının gereklerini yerine getirin ve aranan sertifikaları temin edip Bulgarca örneğini de eşya beraberinde bulundurun. Söz konusu mevzuat Türkiye'de de uygulandığı için yetkili Türk kurumlarından mevzuat hakkında bilgi temin edebilirsiniz.
- AB'nin ve Bulgaristan'ın marka tescil, fikri ve mülkiyet hakları ile ilgili mevzuatına ve prosedürlerine uyunuz. Markanızı Bulgaristan'da kendiniz tescil ettiriniz. Bir başkası aracılığıyla (distribütör vb.) yapıyor iseniz işlemleri takip ediniz ve denetleyiniz.
- Firmalar ile temasta mümkün ise Bulgarca bilen eleman kullanınız.
- Ürününüzü tanıtan Bulgarca katalog hazırlayınız ve potansiyel alıcı firmalara gönderiniz.
- Ürününüzle ilgili şikayetleri takip edip, en kısa zamanda düzeltilmesini sağlayınız. Satış sonrası hizmetin en az satışın kendisi kadar önemli olduğunu unutmayınız. Bulgar pazarının küçük olduğunu, hem memnuniyetin hem de hoşnutsuzlukların çok çabuk yayıldığını aklınızdan çıkarmayınız.
- T.C. Ticaret Bakanlığının www.ticaret.gov.tr web adresindeki 'Ülkeler' bölümünden Bulgaristan'ı seçerek ulaşacağınız Müşavirliğimiz sayfasında yer alan 'Müşavire/Ataşeye Danışın' bölümüne ithalatçı/distribütör/imalatçı firma taleplerinizi iletebilirsiniz.
- T.C. Ticaret Bakanlığının internet sitesi üzerinden 'Ülkeler' bölümünden Bulgaristan'ı seçerek ulaşacağınız Müşavirliğimiz sayfasını ziyaret ediniz.

Müşavirliğimiz web sayfasında Bulgaristan genelinde güncel ihale duyuruları, yatırım haberleri, uyarılar, mevzuat ve yasal prosedürler ile ekonomik ve ticari haberler de yayınlanmaktadır. Birtakım internet kaynakları ile çeşitli basın yayın organları Müşavirliğimizce günlük olarak taranmakta ve tespit edilen güncel ihale ve projelere ilişkin bilgiler belirli bir format çerçevesinde düzenlenerek web sayfamızda yayımlanmaktadır.

Bulgaristan Mevzuatı

- Vergi ve Gümrük Mevzuatı: <http://www.minfin.bg/en/998?p=1>
- TARIC Sistemi (Gümrük oranlarını, kotaları görüntülemektedir): http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/taric/taric_consultation.jsp?Lang=en&Screen=0&redirectionDate=20110323
- Ticaret Hukuku: <http://www.minfin.bg/en/998?p=2>

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

- Yatırım Teşvik Kanunu: <http://www.investbg.government.bg/en/pages/4-investment-promotion-act-170.html>
- Çalışma Mevzuatı: <https://www.mlsp.government.bg/eng/legislation-1>
- İstihdam Mevzuatı (Bulgarca): <http://www.az.government.bg/pages/zakoni/>
- Enerji Mevzuatı: <https://me.government.bg/en/library-c25.html>
- Silah ve Çifte Kullanımı Olan Ürün ve Teknolojilerin Ticaretinin Kontrolüne İlişkin Mevzuat: <http://www.exportcontrol.bg/Modulen.php?id=1325>
- Patent ve Marka Mevzuatı: http://www.bpo.bg/index.php?option=com_content&task=view&id=75&Itemid=122&lang=en
- Standardizasyon Mevzuatı ve Standartlar: <http://www.bds-bg.org/en/standard/directive.php>
- Kamu İhaleleri Mevzuatı: http://rop3-app1.aop.bg:7778/portal/page?_pageid=173,1106253&_dad=portal&_schema=PORTAL
- Rekabetin Korunmasına İlişkin Mevzuat: <http://www.cpc.bg/General/Legislation.aspx>

İhale Takip

Büyük çaplı kamu ihaleleri Müşavirliğimizce günlük olarak takip edilmekte ve özetlenerek T.C. Ticaret Bakanlığı web sayfasında Bulgaristan duyurularının yer aldığı kısımda yayınlanmaktadır: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/bulgaristan/ticaret-temsilciliklerimiz/duyurular>

Önemli Kurum/Kuruluşların İrtibat Bilgileri

T.C. Ticaret Bakanlığı
www.ticaret.gov.tr

T.C. Sofya Büyükelçiliği
Tel: +359 2 935 55 00 (Santral)

Bulgar-Türk Ticaret ve Sanayi Odası (BULTİŞAD)
Başkan : Fikret İnce
Adres : 67A, Simeon Veliki Blvd., Shumen
Tel : +359 54 830 485
Faks : +359 54 830 546
Cep : +359 876 631 071
E-mail : office@bgtrchamber.com
Web : <http://bgtrchamber.com/>

KOBİ Teşvik Ajansı (Bulgarian Small and Medium Enterprises Promotion Agency)
Ekonomi Bakanlığı'na bağlı ve küçük, orta büyüklükteki işletmeleri destekleyen bir kuruluştur.
2-4, Lege Street, Sofia 1000
Tel: +(359) 2 940 79 40

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

E-mail: office@sme.government.bg

Web: www.sme.government.bg

Bulgaristan Yatırımlar Ajansı (Invest Bulgaria Agency)

Ekonomi Bakanlığı'na bağlı, büyük yatırımların teşviki ve devletle ilişkilerine destek veren bir ajanstır.

23, Vrabcha Street, fl.3, Sofia 1000

Tel: +(359) 2 985 55 00

Faks: +(359) 2 980 13 20

E-mail: iba@investbg.government.bg

Web: <http://investbg.government.bg>

Gümrükler Ajansı (Customs Agency)

47, Rakovski Street, Sofia 1202

Tel: +(359) 2 9859 45 28

Faks: +(359) 2 9859 40 66

E-mail: pr@customs.bg

Web: www.customs.bg

Ulusal İstatistik Enstitüsü (National Statistical Institute)

2, P. Volov Street, Sofia 1038

Tel: +(359) 2 985 71 11

E-mail: info@nsi.bg

Web: www.nsi.bg

Bulgaristan Ticaret ve Sanayi Odası

(Bulgarian Chamber of Commerce and Industry-BCCI)

Bulgaristan'daki bölgesel ticaret ve sanayi odalarını ve sektörel odaları şemsiyesi altında toplayan ticaret odaları birliğidir. Başkanı, Türkiye'deki DEİK ile birlikte Türk – Bulgar İş Konseyi'nin eş başkanlığını yürütmektedir.

9, Iskar Street, Sofia 1058

Tel: +(359) 2 811 74 00

Faks: +(359) 2 987 32 09

E-mail: bcci@bcci.bg

Web: www.bcci.bg

Bulgaristan İşverenler ve Sanayiciler Konfederasyonu (Confederation of Employers and Industrialists in Bulgaria)

8, Han Asparuh Street, Sofia 1463

Tel: +(359) 2 981 9169

Faks: +(359) 2 988 6776

E-mail: office@ceib.bg

Web: www.krib.bg

Bulgaristan Sanayi Derneği (Bulgarian Industrial Association – BIA)

16-20, Alabin Street, Sofia 1000

Tel: +(359) 2 932 09 11

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Faks: +(359) 2 987 26 04
E-mail: office@bia-bg.com
Web: www.bia-bg.com

Bulgaristan Sanayi Sermayesi Derneği

15, Trakia Street, Sofia 1527
Tel: +(359) 2 963 37 52
E-mail: bica@bica-bg.org
Web: <http://bica-bg.org/>

Bulgaristan İnşaat Odası

6, Mihail Tenev Street, Sofia 1784
Tel: +(359) 2 806 29 12
E-mail: office@ksb.bg
Web: www.ksb.bg

Plovdiv/Filibe Uluslararası Fuarı

37, Tzar Boris III - Obedintel Blvd., Plovdiv 4003
Tel: +(359) 32 902 494
Fax: +(359) 32 902 517
E-mail: fairinfo@fair.bg
Web: www.fair.bg

Bulgaristan Ekonomi Forumu – BEF

86, Vitosha Blvd., Floor 4, Sofia 1463
Tel: +(359) 2 951 52 59
Faks: +(359) 2 953 29 24
E-mail: info@biforum.org
Web: www.biforum.org

Bulgar Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Şirketleri Derneği – AEBTRI

6, Iskarski Prolom Street, Sofia 1680
Tel: +(359) 2 958 14 75
Faks: +(359) 2 958 10 91
E-mail: aebtri@aebtri.com
Web: www.aebtri.com

Meteoroloji ve Teknik Denetim Devlet Ajansı

52A, G. M. Dimitrov Blvd., Sofia 1797
Tel: +(359) 2 980 63 17
Faks: +(359) 2 986 17 07
E-mail: damtn@damtn.government.bg
Web: www.damtn.government.bg

Patent Ofisi

52-B, Dr. G. M. Dimitrov Blvd., Sofia 1040
Tel: +(359) 2 9701 321
Faks: +(359) 2 8735 258

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

E-mail: services@bpo.bg

Web: www.bpo.bg

Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası – EBRD

17, Moskovska Street, Sofia 1000

Tel: +(359) 2 932 14 14

Web: <http://www.ebrd.com/bulgaria.html>

Avrupa Yatırım Bankası

9, Moskovska Street, Sofia 1000

Tel: +(359) 2 907 79 00

Faks: +(359) 2 926 42 00

E-mail: sofia@eib.org

Dünya Bankası

36, Dragan Tsankov Blvd.

The World Trade Center, Sofia 1057

Tel: +(359) 2 969 72 29

Faks: +(359) 2 971 20 45

E-mail: info@worldbank.bg

Web: www.worldbank.org

Bulgaristan Avrupa Programları Danışmanları Derneği

5, Lachezar Stanchev Street

Sopharma Business Towers,

B Blok, fl. 12, Sofia

Tel: +(359) 2 810 00 71

Cep: +(359) 884 200 564

E-mail: info@bakep.org

Web: www.bakep.org

İhracat Sigorta Ajansı (Bulgarian Export Insurance Agency)

55, Al. Stamboliiski Blvd., Sofia 1301

Tel: +(359) 2 923 69 11

Faks: +(359) 2 987 06 65

E-mail: office@baez.bg

Web: <https://baez.bg/en/>

Rekabeti Koruma Kurumu (Commission for Protection of Competition)

18, Vitosha Blvd., Sofia 1000

Tel: +(359) 2 935 61 13

Faks: +(359) 2 980 73 15

E-mail: cpcadmin@cpc.bg

Web: www.cpc.bg

Standardizasyon Kurumu (Bulgarian Institute for Standardization)

13, Lachezar Stanchev Street

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Izgrev, Sofia 1797
Tel: +(359) 2 817 45 23
Faks: +(359) 2 817 45 35
E-mail: info@bds-bg.org
Web: www.bds-bg.org

Oteller

<http://www.trivago.com.tr/>
<https://www.booking.com>

Hotel Dragalevtzi

1, Karnobatski Prohod Street
Dragalevtzi, Sofia
Reservation: +(359) 2 482 4000, +(359) 2 482 5000
Mobile: +(359) 879 471 135
Beyhan Hacıoğlu: +(359) 895 649 945
E-mail: office@spahotel-dragalevtzi.com, reservations@spahotel-dragalevtzi.com,
beyhan2007@yahoo.com
Web: www.spahotel-dragalevtzi.com

Ramada Sofia

131, Maria Luiza Blvd, Sofia 1202
Tel: +(359) 2 933 88 88
Web: www.ramadasofia.com

Araç Kiralama Şirketleri

<https://toprentacar.bg/en>
<https://rentacar.bg/>
<https://www.sixt.com/car-rental/bulgaria>

Taksi Şirketleri

www.oktaxi.net - 00359 2 973 21 21
www.yellow333.com – 00359 2 911 19
www.greentaxi.bg - 00359 2 810 810
www.91263.bg - 00359 2 91263

SOFYA TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Türkiye Cumhuriyeti Bulgaristan Temsilcilikleri:

T.C. Sofya Büyükelçiliği: <http://sofya.be.mfa.gov.tr/>

T.C. Filibe Başkonsolosluğu: <http://filibe.bk.mfa.gov.tr/>

T.C. Burgaz Başkonsolosluğu: <http://burgaz.bk.mfa.gov.tr/>

T.C. Sofya Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği: www.ticaret.gov.tr adresinden Ülkeler sekmesinden Bulgaristan seçilerek ulaşılabilir.

Türkiye Cumhuriyeti Sofya Büyükelçiliği

Ticaret Müşavirliği

Cheri Vrah Bulvarı № 102D, Kat 8, Sofya 1407

Telefon: +(359) 2 958 12 02

Web: www.ticaret.gov.tr